

Slovanska knjižnica & KUD Logos
Pogovorni večeri

Četrtek, 13. marec 2008, ob 19. uri
dvorana Slovanske knjižnice
Einspielerjeva 1, Ljubljana

Izhodišče za razpravljanje ob knjigi
Romana Guardinija
Gospod. Življenje in oseba Jezusa Kristusa
je vprašanje:
Samogotovost Cerkve, apokaliptičnost časa?

Večer bosta uvedla
DR. ROBERT PETKOVŠEK IN DR. MILICA KAČ

Romano Guardini
GOSPOD
Življenje in oseba Jezusa Kristusa
Prevedla Zmaga Kumer
Celje: Mohorjeva družba, 2007

IZBRANA ODLOMKA

CERKEV

Vrnimo se še enkrat k tistemu pomembnemu dogodku, o katerem poroča Matej v 16. poglavju: kako Jezus na začetku zadnje poti v Jeruzalem vpraša, za koga ga imajo ljudje. Učenci navajajo različna mnenja, ki krožijo med ljudstvom. Potem pa vpraša po njihovem mnenju in Peter odgovori: »Ti si Kristus, Sin živega Boga.« Jezus ga blagruje, ker ne govori iz lastne človeške vednosti, marveč iz Očetovega razsvetljenja in nadaljuje: »Ti si Peter in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev in peklenska vrata je ne bodo mogla premagati. Dal ti bom ključe nebeskega kraljestva in kar boš na zemlji zavezal, bo zavezano v nebesih; in kar boš na zemlji razvezal, bo razvezano v nebesih« (Mt 16,13–18).

Že prej smo bili pozorni, da se Jezus pri tej priložnosti prvič odkrito in nedvoumno razglasi za Mesija. Tukaj prvič napove svojo smrt. V tej uri tudi odločno spregovori o Cerkvi. Tri dejstva spadajo odtlej skupaj: Jezusovo mesijansko poslanstvo, njegova smrt in Cerkev. V tisti uri Cerkve še ni bilo. Tudi poslej ni obstajala sama od sebe kot dosežek zgodovinsko učinkujočih moči. Jezus jo je ustanovil iz polnosti svoje mesijanske oblasti: »Na to skalo bom sezidal svojo Cerkev.« Odločilo se je glede oznanila in zdaj gre Jezus smrti naproti. Zle sile vladajo in bodo napadale Cerkev, toda stala bo kakor skala, trda in neomajna. Vse to spada skupaj in se ne da več ločiti.

Ko nam je tako resničnost Cerkve jasno stopila pred oči, bomo pozorni tudi na druge Jezusove izjave in videli, da so z njo povezane.

K temu spada zlasti poslanstvo učencev, o katerem smo enkrat že izčrpno govorili. Poslanstvo pomeni prenos oblasti: »Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje« (Lk 10,16). Tu ne bodo samo razsvetljeni možje poslani k ljudem, taki, ki so sposobni ganiti srca, marveč poslanci s polnomočjem. Njihova človeška nadarjenost in verska polnost nista več pomembni, ker so nosilci službe. To pa je že »Cerkev«.

Ob drugi priložnosti govori Jezus o dolžnosti, ki jo imamo do brata na napačni poti. Najprej naj bi ga, kakor terja nežnost, opozorili na štiri oči. Če ne posluša,

naj privzamemo še enega ali dva, da bo beseda dobila poudarek. Če še zdaj ostaja trdovraten, »potem povej *Ekklesii*«. Beseda omahuje med pomenom za »skupnost« in »Cerkev«, vsekakor pomeni nekaj, kar ima avtoriteto. Potem pa še pravi: »Če pa tudi *Ekklesie* ne posluša, naj ti bo kakor pogan ali cestnar« (Mt 18,15–17).

Pri zadnji večerji ustanovi Jezus skrivnost evharistije, ki jo je obljubil že v Kafarnaumu (Jn, 6). Evharistija je hkrati žrtev in zakrament, skrivnost nove skupnosti, srčna skrivnost Nove zaveze (Mt 26,26–29). Okrog nje se zida Cerkev. Njena izvršitev je živ utrip srca (prim. Apd 2,46).

Po vstajenju, v tistem pomembnem trenutku ob jezeru, postavi Gospod Petru vprašanje: »Simon, Jonov sin, ali me ljubiš?« Trikrat vpraša. Trikrat odgovori Peter, z bolečino in sramoto v spravo za svoje izdajstvo. Trikrat sliši naročilo: »Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce!« Tudi to je Cerkev. Nekoč je Jezus rekel Petru: »Ti si skala.« Potem: »Prosil sem zate, da ne bo opešala tvoja vera, in ko boš postal trden, potrjuj svoje brate« (Lk 22,32). Zdaj pa: »Bodi pastir jagnjet in ovac«; pastir po vsej zemlji, ki obsega velike in majhne, močne in slabotne. Spet Cerkev, ustanovljena na enosti temelja, zasnovana v enosti glave in vodstva (Jn 21,15–23). Mogoče smemo reči, da je bila Cerkev ustanovljena z besedami v Cezareji Filipovi. Rojena pa je bila šele o binškoštih, ko je prišel Sveti Duh in te, ki so verovali v Kristusa, združil v enoto. Odslej niso bili več posamezniki, ki jih je povezovala navezanost na istega učenika, marveč so bili eno »telo«, enost nadosebne zavesti, sklenjena povezanost s tem, da je Kristus živel v njih in oni v Kristusu (1 Kor 12,13). Po Svetem Duhu je nastala - kakor vse, kar živi od Boga in nastane od Svetega Duha. In takoj vstane tisti, ki ga je Gospod postavil za temelj in za pastirja ter govori. Njegove besede so prve besede Cerkve (Apd 2,14).

Kaj pomeni Cerkev v Jezusovem smislu? Na to vprašanje ni preprostega odgovora. Vendar se ne smemo prestrašiti. Trudimo se vedno znova odvracati tisto napačno »preprostost«, ki ni drugega kakor navidezna razumljivost predstav, ki smo jih od zdavnaj vajeni. Skušali bomo najti novost vere, ki pride odtod, ko človek spozna, da je Kristus novost za vse čase. Pri tem naj nam pomaga misel, ki se v ta premišljevanja vedno znova vrača. V življenju Gospoda je obstajala neka resnična odločitev. Njegovo oznanilo ni bilo sprejeto in trajna božja volja po odrešenju je izbrala pot trpljenja. Tako se vprašamo: Ali bi Cerkev obstajala, če bi se bilo ljudstvo odprlo Gospodovemu oznanilu?

Našemu religioznemu individualizmu ni daleč misel, da bi rekli: Ne! Posameznik bi bil Gospodu naklonjen. V Kristusu bi bil neposredno z Očetom povezan, nič motečega ne bi bilo med dušo in v Kristusu razodevajočem se Bogu. V njej je zahteva, naj kristjan ljubi Boga z vsemi močmi in bližnjega kakor samega sebe. Obe zapovedi tvorita celoto. Ni mogoče ljubiti Boga, bližnjega pa ne. Ljubezen je kakor

reka, ki teče od Boga k meni, od mene k bližnjemu in od bližnjega k Bogu. Tu že ni več individualizma, marveč živa povezava. In ne samo k bližnjim posameznikom. Reka naj teče k vsem. Jezus opozarja nekoč, da je treba gospodovalstvo odložiti: Nihče naj se ne imenuje oče ali mati. Eden je vaš Oče, tisti v nebesih. Eden je vaš učenik, Kristus. Vi pa ste bratje (Mt 23,8–12). Tukaj govorimo o krščanskem »mi«. Verniki naj bi bili povezani v bratski skupnosti. Božja družina, v kateri so vsi bratje in sestre, eden pa Oče. Pavel govori zelo pristrčno o tem, ko pravi, da je Kristus »prvorojeni med brati« (Rim 8,29). Ta povezava ima svoj etos v pridigi na gori in postane v očenašu molitev.

Vse to je že Cerkev. Janez, ki tako globoko pozna notranjo enost krščanskega bivanja, govori v 1. pismu o tej življenjski skupnosti z besedami, ki prihajajo popolnoma iz Kristusovega duha.

Ali to zadostuje? Posamezniki, povsod povezani v Kristusu z Očetom in med seboj eno v svetem bratstvu/sestrstvu? Ali je božja družina tisto zadnje? Že večkrat smo si dopovedovali, da tisti, na katere se Jezus obrača, niso niti posamezniki, niti človeštvo nasploh, marveč zgodovinska resničnost, poklicano ljudstvo z vsem, kar to vsebuje: izvoljenost, vodstvo, zvestoba in odpad. To ljudstvo naj bi spregovorilo svojo besedo. Odločitev naj seže v novo, odrešeno bivanje. Kar bo potem verujoč bivalo, bo spet »ljudstvo«. Ne več tisto staro, naravno. Nova zaveza naj obstaja v duhu. Toda kot zgodovina. Tako je v duhu spet ljudstvo, »novi Izrael«, o katerem govori pismo Galačanom (Gal 4,21–26) in »sveto ljudstvo in kraljevsko duhovništvo« iz 1. pisma apostola Petra (1 Pt 2,9).

To je spet »Cerkev«, zgodovinska resničnost z vso usodo in odgovornostjo. Odtod dobiva božja družina novo resnobo odločanja. Ta Cerkev naj bi obstajala v zgodovini, izžarevala, pritegovala, spreminjala. Povprek vseh ljudstev po krvi naj bi nastajalo novo ljudstvo iz Duha. Toda ljudstvo! Ne množica posameznikov in ne nedoločeno človeštvo. Ljudstvo, ki prihaja iz dolge zgodovine, iz poklicanosti, vodstva, usode - in ki spet nosi zgodovino božjega kraljestva na svetu. Na koncu naj bi množica ljudi in novo ljudstvo postala eno. Kakor naj bi bila vsaka neposredna, samo naravna narodnost napolnjena v ljudstvu iz duha, tako naj bi bilo tudi neposredno človeštvo povzdignjeno in napolnjeno že v odrešenem človeštvu. Toda še dalj naj bi Cerkev posegla: ustvarjalni začetek naj bi zajel veselje in ga spremenil. Pisma apostola Pavla Rimljanom, Efežanom in Kološanom govorijo o tej skrivnosti. »Cerkev« naj bi bila spremenjeno človeštvo v spremenjenem svetu, iz Duha prerojeno Novo stvarstvo.

Toda ne brezoblično, navdušujoče. Ni si mogoče misliti drugače, kakor da bi bil v vsem tem apostolat, poslanstvo, oblast in pokorščina, različnost pooblastil, skrivnost in sodeložnost. Torej urejena celota in prav v tem resnična Cerkev. To je omenjeno že v poslanstvu apostolov, ki je obstajalo pred to odločitvijo. Pavel ga omenja, ko

govori o različnosti udov v enem telesu, o mnogih darovih v enem Duhu, o različnem izražanju in organski enosti (glej zlasti 1 Kor 12–14). To je ista misel kakor v priliki o trti in mnogih mladikah (Jn 15,1–8). In ne smemo pozabiti tudi tiste podobe, ki se pojavlja v napovedi mesijanskega kraljestva: Novi Jeruzalem (Iz 65,17). Najprej je mišljeno resnično mesto. Potem pa se spremeni v nekaj višjega: v sveto Mesijevo mesto. Tudi Pavel govori o njem v pismu Galačanom, ko omenja Jeruzalem višine, ki je iz vere in milosti svobodno in svoje otroke poraja v svobodi, medtem ko je bil stari Jeruzalem v nesvobodi mesa (Gal 4,21–26). V Razodetju pa je podoba prav žareča. Tam je Jeruzalem nebeško mesto, enota svetega človeškega ljudstva (Raz 21,9–27). Tukaj je spet Cerkev: kot skupnost, smiselno urejeno vseobče življenje, zgodovinska podoba. Tukaj zadobi ta pojem svoj zadnji poudarek.

In zdaj Cerkev, kakor jo poznamo danes, ista, kakor bi bila prišla po odkritem prihodu božjega kraljestva?

Cerkev naj bi obstajala. Jezus ni želel neke individualistične vernosti. Vendar pa Cerkev zaupanja, svobode in ljubezni. S tem ni mišljena nikakršna »duhovna Cerkev«, ki bi ne bila telo; tudi ne pnevmatična Cerkev, ki ne bi mogla obstajati v zgodovini. Vedno bi obstajala členitev in red; služba in razlika pooblastil, vodilni in vodeči, duhovščina in laiki; pouk v avtoriteti in sprejem v pokorščini. Vendar svoboda, zaupanje in ljubezen. Potem pa je prišlo do drugega greha, upora proti Sinu Božjemu, in odtlej je v Cerkvi nevarnost, da bi sveti red razumeli narobe kot »postavo« in ga zlorabili za nesvobodo.

Kaj je torej Cerkev danes?

Polnost milosti, ki deluje v zgodovini. Skrivnost enosti, v kateri Bog po Kristusu vzdržuje stvarstvo. Družina božjih otrok. Začetek novega, svetega ljudstva. Utemeljeno sveto mesto, ki naj bi bilo nekoč razodeto. Hkrati pa je v Cerkvi tudi nevarnost nesvobode, »postave«. Če govorimo o Cerkvi, ne smemo tako, kakor da bi bilo prav, da je bil Kristus odklonjen in je trpel. To ni prav. Odrešenje naj ne bi prišlo tako. Da se je tako zgodilo, je zakrivilo hudodelstvo ljudi in posledice so postale del krščanskega bivanja. Zdaj nimamo niti take Cerkve, kakršna naj bi bila mogla takrat nastati, niti take, ki bo nekoč. Imamo Cerkev, ki vsebuje posledice izvršene odločitve.

Vendar pa obstaja skrivnost Novega stvarstva, ki je mati, katera vedno znova rojeva novo nebeško življenje. Med njo in Kristusom vlada neskončna skrivnost ljubezni. Ona je njegova nevesta. Tam, kjer govori Pavel o skrivnosti krščanske zakonske zveze (Ef 5,32), jo utemeljuje s širšo skrivnostjo, ki obstaja med Kristusom in Cerkvijo. (Seveda pa naj ne bi govorili o tem kar zlahka, ker je v resnici »težko razumljivo«, in zakonska skupnost ne bo razumljivejša, marveč še bolj skrita.) Cerkev je sveto človeško ljudstvo. Je družina božjih otrok, zbrana okoli prvorojenega. Sveto mesto je, o katerega dokončnem razodetju govori apokalipsa. In kakšna skrivnost

poslednje lepote in ljubezni zažari v njem, ko se nenadoma svetlikajoče mesto na višini spremeni v nevesto, ki prihaja dol, ženinu naproti.

To vse obstaja. In vendar so tudi trdote, pomanjkljivosti in zlorabe. Mi pa ne moremo narediti drugega, kakor vse sprejeti. Cerkev je skrivnost vere in jo je mogoče živeti samo v ljubezni.

ZMAGOVALEC – SODNIK – DOVRŠITELJ

Dogajanje apokalipse določa popolnoma Gospodova podoba. Tega se bralec ne zaveda takoj, ker njegovo pozornost zaposlijo tako različne in učinkovite podobe. Brž ko natančneje razmisli povezave, uvidi, da je pravzaprav Kristusova oseba tako zelo prevladujoča, da bi mogli dogajanja Razodetja členiti po različnih pojavih Gospodove podobe. Vse skupaj se začne z razodetjem tistega, ki hodi med zlatimi svečniki in pošilja poslanice skupnostim. Potem se pojavi podoba Jagnjeta in ostaja pod podobo sedmerih pečatov in mogoče tudi sedmerih pozavn. Potem se začne vrsta poslednjih dogodkov. Uvaja jo veliko znamenje na nebu, Mati z božjim Detetom in novo zmajevno preganjanje. Zmagoslavna podoba izzveni z Jagnjetom na gori in z obdajajočimi množicami izvoljenih. Sledijo dogodki sedmerih skodel srda, ki dosežejo vrhunec z uničenjem Babilona in s prerokbo o Jagnjetovi svatbi. Navsezadnje poslednji dogodki, petero hitro si sledečih videnj Kristusa ... O teh naj bi zdaj govorili.

»Videl sem nebesa odprta in glej, bil je bel konj in tisti, ki je sedel na njem, se je imenoval ›Zvesti« in ›Resnični«, sodil je pravično in se bojeval. Njegove oči so bile plameni ognja in na glavi je imel veliko kron in napisano je bilo ime, ki ga nihče ne pozna razen njega samega; odet je bil z oblačilom, ki je bilo namočeno s krvjo in njegovo ime je bilo ›Božja Beseda«. Nebeške vojne trume so mu sledile, jezdeče na belih konjih, odete z bleščeče belim platnom, in iz njegovih ust je prihajal oster meč, da bi z njim udarjal po ljudstvih. Pasel jih bo z železnim žezlom in stopal bo v vinski stiskalnici žarečega srca Boga vsemogočnega« (Raz 19,11–15).

Janez vidi nebesa odprta, pridržanost Boga. Novo skrivnostno dogajanje se napoveduje.

Jezdec na belem konju je Kristus. Vojskuje se in zmaga; z mečem, ki »prihaja iz njegovih ust«, s svojo besedo... Kristus je Očetova večna Beseda. Govori s postavo in kretnjo, z dejanjem in usodo. Kdo je Bog, je povedano s tem, kar je Kristus. Govori pa tudi z izrecno besedo, ko oznanja sporočilo, pričuje pred nasprotnikom, pošilja svoje poslance, ukaže govoriti svoji Cerkvi do konca dni. Ta njegova beseda je resnica: ›Zvesti« in ›Resnični« je Gospodovo ime. Kako pa je mogoče, da se tej besedi ne verjame?

Resnica je temelj bivanja in kruh duha, vendar v prostoru človeške zgodovine

ločena od oblasti. Resnica velja, oblast sili. Resnici manjka neposredna moč, toliko bolj, kolikor plemenitejša je. Majhne resnice še imajo moč s tem, da jih potrjuje nagon in nujnost. Mislimo na tiste, ki se tičejo naših neposrednih bivanjskih potreb. Višji ko je položaj, ki mu resnica pripada, toliko šibkejša je njena neposredna moč, toliko bolj se ji mora duh odpreti v svobodi. Plemenitejša ko je resnica, toliko lažje jo grobe resničnosti odrinejo stran ali jo zasmehujejo; toliko bolj je odvisna od viškosti duha.

To velja za vsako resnico, prav posebno pa za sveto. Ta je v nevarnosti »pohujšanja«. Brž ko stopi na svet, odloži pred njegovim vhomom vsemogočnost in pride v šibkosti »hlapčeve podobe«. Ne samo, ker je najvišja po položaju in torej mora po tistem zakonu, o katerem smo govorili, imeti najmanjšo moč, ker prihaja iz milosti in ljubezni Boga, kliče grešnega človeka k spreobrnjenju in ga s tem draži k upor. Tako se je moglo zgoditi, kar pravi Janez v svojem evangeliju: »V njem je bilo življenje in življenje je bilo luč ljudi; in luč sveti v temi, in tema je ni sprejela ... Na svetu je bil in svet je po njem nastal in svet ga ni spoznal« (Jn 1,4–5). Nekoč pa bosta resnica in moč postali eno. Resnica bo imela toliko moči, kolikor velja in je vredna. Višja ko bo resnica v zavesti, toliko mogočnejša bo v oblasti. Neznanski dogodek! Izpolnitev vseh zahtev duha! Neskončna resnica Boga: neskončna moč. Sveta resnica Boga: sveta, pretresljiva, prevratna, uničujoča moč! Izbruhnila bo, se razlila, se obvladala.

In kako se bo to zgodilo? Po Kristusovi besedi. Po njegovi besedi, ki jo bo izrekel v poslednji uri zgodovine in ki bo potem ostala za večno: kot postava, prostor, zrak, luč dokončnemu bivanju. V njegovi prvi besedi je bila resnica šibka: šibka kakor on sam, tako da se ji je mogla tema zapreti. V njegovi drugi besedi pa bo tako močna kakor njen smisel, to se pravi vsemogočna. Strašen dogodek za tistega, ki ne mara resnice. Vse v nas, kar ne mara resnice, ne bo imelo več prostora. Zdaj more neresnica obstajati, ker je resnica šibka - tako kakor more greh obstajati, ker Bog dopusti nerazumljiv prostor, ki daje volji možnost odločiti se zoper njega. Zdaj obstaja »za malo časa« - tako kratkega zato, ker bo »kmalu« napočil Kristusov prihod - svoboda za zmote in laži. Ko pa bo resnica postala moč, laž ne bo mogla več obstajati, ker bo vse polno resnice. Laž bo izrinjena iz biti in bo obstajala samo še v eni obliki, za katero ni nobene predstave: pogubljenje ... Za tistega, ki pa hoče resnico; za tisto v nas, kar terja resnico - kakšna osvoboditev! Tako mu bo kakor človeku, ki se je skoraj zadušil in zdaj na mah dospe v območje čistega zraka. Vse bivajoče se bo razcvetelo, postalo svobodno in lepo. Lepo, ker je lepota - kakor pravi Tomaž Akvinski -, sijaj resničnosti nastajajoče resnice ... Da Bog to privede, je zmaga Kristusa, prisiljenega z »mečem njegovih ust«.

»In videl sem velik prestol za Tistega, ki je sedel na njem, pred čigar obličjem sta zbežala nebo in zemlja - in zanju se ni našel noben prostor več. In videl sem mrtve,

velike in majhne, stali so pred prestolom in knjige so bile odprte, in še neka druga knjiga je bila odprta, knjiga življenja. Potem so bili mrtvi sojeni po tem, kar je bilo napisano v knjigah, po njihovih delih. In morje je vrnilo mrtve, ki jih je skrivalo, in smrt in podzemlje sta vrnila mrtve, ki sta jih skrivala, in bili so sojeni, vsak po svojih delih. In smrt in podzemlje sta bila pahnjena v ognjeno mlako. To je druga smrt: ognjena mlaka. In kdor se ni našel zapisanega v knjigi življenja, je bil vržen v ognjeno mlako« (Raz 20,11–15).

Pred to podobo moramo postaviti Gospodove govore o sodbi iz prvih evangelijev. Spada namreč k njim in pomeni njihovo zadnjo konico. Nekaj pa je tu prav posebnega: podoba velikega, belega prestola, ki bleščeče in strašno štrli; beseda o Tem, ki na njem »sedi«, neimenovan, samo označen z omembo spoštovanja; nazadnje mogočni stavek o vstajenju, kako morje in smrt in globina zemlje izročajo svoje mrtve, tako da pridejo vsi pred prestol in so sojeni iz obeh knjig - krivde in življenja darujoče milostne volje Boga ... Zlasti pa, kar je rečeno o svetem obličju: da sta pred njim zbežala »nebo in zemlja, in da se ni zanj našel noben prostor več«. To je oblast Tistega, ki je svojo oblast vrgel v svojo resnico. Sodba. Preskušajoči sunek sodnika zoper vse bivajoče. Apokaliptični napad sveto-večnega zoper zgodovino. Ta pretrese svet. Dvigne ga s tečajev njegove varnosti, iz miru njegovega bivanja tako zelo, da nebo in zemlja »zbežita«. Vržena iz bivanja, spoznana za ne-bivajoča in se v tem pokaže, kaj je v njiju dobro in kaj zlo - dokler se ju stvariteljska milost znova ne polasti in ju sprejme v podobo novega neba in nove zemlje.

Tako bomo tudi mi vstali in bomo postavljeni pred prestol. Vse bo izginilo, na kar smo se opirali. Vsi oklepi, okopi, orožje ... vsi zemeljski branilci in sosedje. Vse pravice, časti, dela, uspehi in kar nam je zmeraj pomagalo, da ni bilo treba priti pred pravico. Vse se odlomi, zbeži, se razprši pred prodirajočo močjo sodnika. Sami se bomo spraševali, ali še obstajamo. Za naše lastno bivanje ne bo najti kraja. Moč, ki nas je ustvarila, bo preskušala, ali resnično smo. Resničen pa je človek samo iz resnice in pravičnosti, iz vere in ljubezni. Tako bo naša resničnost postala vprašljiva. Čutili bomo, kako nas nič jemlje proč. Samo naša gola vest bo obstala pred božjim pogledom. Naj bi nas njegovo usmiljenje takrat podpiralo.

Zmagovalec se je zasvetil in sodnik. Potem se spet pojavi Jagnje kot soproj večnega mesta. O njem bomo še govorili. Potem je rečeno: »In rekel mi je: ›Zločinec naj dela še naprej zlo in nečisti naj se še naprej omadežuje in pravični še naprej izvršuje pravičnost in sveti naj se še posvečuje. Glej, kmalu pridem in moje plačilo z menoj, da bom povrnil vsakemu po njegovem delu. Jaz sem Alfa in Omega, Prvi in Poslednji, začetek in konec« (Raz 22,6–13).

On je »začetek in konec«. Tisti, ki je bil pred vsem in ki bo po vsem. Po katerem je bilo vse ustvarjeno in vse dopolnjeno.

Na »koncu« bo razjasnjen vsak vzgib, vsaka misel, vsaka beseda, vsako ravnanje. Zlasti bo odkrito notranje mnenje; način, ko se je ta človek v dnu svojega bistva vedel do oznanila in do božje volje. Ali je navsezadnje veroval, bil pripravljen, ljubil vse dobro, ali je bil »človek dobre volje« (Lk 2,14)? Potem ga bo napolnil Kristus iz tega notranjega dobrega. Vse njegovo življenje, vse, kar je počel in izkusil, mu bo zgradil iz te notranjosti. Nič ne pojde v izgubo, vse bo od tam izpolnjeno. Iz tega, kar je bilo odločilno za značaj njegovega bistva, bo dopolnjen in oblikovan v svojo večno podobo, da bo tako živel pred Bogom ... Če pa se je nazadnje Bogu zaprl, vero zavrnil, poslušnost odklonil, potem je iz tega presojeno vse, kar je naredil in izkusil. Ostane večna ne-podoba in živi večno ne-življenje, »drugo smrt«.

Ta izpolnitev je nezmotljiva. Ves videz uničen. Vse nepristno, ne-pripadajoče odpade. Samo resnica je še. Človek postane natanko to, kar je, iz večnega milostnega sklepa, kakor tudi iz lastne, najgloblje volje. Iz vsega se do zadnjega kotička izvede posledice. Človek je popolnoma on sam, popolnoma njegovo delovanje, popolnoma njegova miselnost. Poslednja samo-enotnost se vzpostavi. V nezavarovanem srečanju z Bogom sprejme človek popolnoma in dokončno samega sebe. Tukaj na zemlji ima samo sebe; zato more sebe varati in pred seboj bežati. Tam je sam, eden in odprt. Ni mu treba več hrepeneti po sebi; se ne več spominjati nase; se ne več spraševati po sebi. Po natančnem izidu svojega bivanja je ločen od Boga, brez sence nejasnosti. In to ostaja za večno. Vendar je napačno reči, da »ostaja«; to bi bilo še v času. Je, preprosto je. Zdaj je stvarjenje dovršeno.

Potem pa je rečeno – in s tem se konča Skrivno Razodetje: »Jaz, Jezus, sem poslal svojega angela izpričati vam to za skupnosti. Jaz sem korenina in Davidov rod, bleščeča jutranja zvezda. In Duh in Nevesta pravita: ›Pridi!‹ In kdor sliši, pravi: ›Pridi!‹ Kdor je žejen, naj pride! Vsakemu, ki sliši besede prerokbe v knjigi, mu izpričam: kdor kaj dostavi, njemu bo Bog naložil nadloge, ki so zapisane v tej knjigi; in kdor kaj odvzame od besed prerokbe v tej knjigi, mu bo Bog odvil delež od drevesa življenja in od svetega mesta, o katerih je pisano v tej knjigi. Tisti, ki to pričuje, govori: ›Da, kmalu pridem.‹ Amen, pridi Gospod Jezus! Milost Gospoda Jezusa naj bo z vsemi! Amen!« (Raz 22,16–21). O marsikateri teh besed bomo še govorili. Tu naj nas zapoljuje samo eno: nova in poslednja podoba Gospoda, kakor se razodeva z imenom »Jezus«. Čudovito je to! Velika videnja so pojasnjena: podoba tistega, ki se sprehaja med zlatimi svečniki, Jagnje, deček v naročju žene z zvezdami, zmagovalec in sodnik in dovršitelj; podobe večne slave in božjih skrivnosti. Vse to pa je zdaj vzeto v preprosto človeškost in prisrčno bližino imena »Jezus«. On je tisti, ki je bil nekoč na zemlji; za katerim je videc hodil in na čigar prsih je slonel. Ta Jezus je vse, o čemer smo govorili. V tem imenu se konča Skrivno Razodetje in Sveto pismo.